

SAORGHLUAISEACTH OIBRITHE

Áirítear saorghluaiseacht oibríthe i measc ceann de na cheithre shaoirse a mbaineann saoránaigh AE tairbhe astu. Áirítear sa tsaoirse sin cearta gluaiseachta agus cónaithe d'oibríthe, cearta iontrála agus cónaithe do dhaoine muinteartha, agus an ceart obair a dhéanamh i mBallstát eile agus an ceart go ndéileálfar leo ar chomhchéim le náisiúnaigh de chuid an Bhallstáit sin. Tá srianta i bhfeidhm maidir leis an tseirbhís phoiblí. Fónann an tÚdarás Eorpach Saothair mar ghníomhaireacht tiomnaithe do shaorghluaiseacht oibríthe, lena n-áirítear oibríthe ar postú.

AN BUNÚS DLÍ

Airteagal 3(2) den Chonradh ar an Aontas Eorpach (CAE); Airteagail 4(2)(a), 20, 26 agus 45-48 den Chonradh ar Fheidhmiú an Aontais Eorpaigh (CFAE).

Treoir 2004/38/CE maidir leis an gceart atá ag saoránaigh an Aontais agus ag baill dá dteaghlai gluaiseacht agus cónaí faoi shaoirse ar chríoch na mBallstát; Rialachán (AE) Uimh. 492/2011 maidir le saorghluaiseacht oibríthe laistigh den Aontas;

CUSPÓIRÍ

Áirítear saoirse gluaiseachta oibríthe ar cheann de phrionsabail bhunaidh an Aontais Eorpaigh ó bunaíodh é. Leagtar síos in Airteagal 45 CFAE í agus is ceart bunúsach d'oibríthe í, rud a chomhlánaíonn saorghluaiseacht earraí, caipitil agus seirbhísí laistigh den mhargadh aonair Eorpach. Baineann sí le díothú aon idirdhealaithe atá bunaithe ar náisiúntacht a mhéid a bhaineann le fostaíocht, luach saothair agus coinníollacha eile oibre agus fostaíochta. Thairis sin, sonraítear san airteagal seo go bhfuil sé de cheart ag oibrí AE glacadh le tairiscint poist, gluaiseacht faoi shaoirse laistigh den tír, fanacht chun críche fostaíochta agus fanacht ina dhiaidh sin faoi choinníollacha áirithe.

A BHFUIL BAINTE AMACH

Ag deireadh 2017, de réir shonraí Eurostat, bhí 3.8% de shaoránaigh AE (17 milliún duine mar aon le 1.4 milliún comaitéir) ina gcónaí nó ag obair i mBallstáit seachas an Ballstát ar saoránach de iad – méadú ó 2.5% in 2007. Is i measc is céimithe treasacha atá an leibhéal is airde soghluaisteachta.

A. Socruithe ginearálta reatha maidir le saoirse gluaiseachta

Cuireadh an ceart bunúsach saorghluaiseachta d'oibríthe san áireamh i rialacháin agus i dtreoracha éagsúla ó na 1960idí i leith. Rinneadh nuachóiriú ar an rialachán bunaidh maidir le saorghluaiseacht d'oibríthe (Rialachán 1612/68) agus ar an treoir

chomhlántach maidir le srianta a dhíothú i ndáil le gluaiseacht agus cónaí (Treoir 68/360 ón gComhairle) arís agus arís eile. Faoi láthair, is iad príomhfhórlacha AE ná Treoir 2004/38/CE maidir leis an gceart chun saorghluaiseachta agus cónaithe, Rialachán 492/2011 maidir le saorghluaiseacht d'oibrithe, agus an Rialachán lena mbunaítear Údarás Eorpach Saothair a fhoilseofar in earrach 2019.

1. Cearta gluaiseachta agus cónaithe oibrithe

I dTreoir 2004/38/CE, tugtar isteach saoránacht AE mar an stádas bunúsach do náisiúnaigh na mBallstát nuair a fheidhmíonn siad a gceart maidir le gluaiseacht agus cónaí faoi shaoirse ar chríoch AE. Don chéad trí mhí, tá an ceart ag gach saoránach AE a bheith ina chónaí nó ina cónaí ar chríoch de thír AE eile gan aon choinníollacha ná foirmiúlachtaí ach amháin an ceanglas cárta aitheantais nó pas bailí a bheith ina sheilbh nó ina seilbh. I gcás tréimhsí níos faide, d'fhéadfadh an Ballstát óstach a chur de cheangal ar shaoránach a láithreacht a chlárú laistigh de thréimhse ama atá réasúnach agus neamh-idirdhealaitheach.

Tá an ceart atá ag saoránaigh de chuid an Aontais chun cónaí ar feadh níos mó ná trí mhí fós faoi réir coinníollacha áirithe: maidir leo sin nach oibrithe iad nó nach bhfuil féinfhostaithe, braitheann an ceart cónaithe ar acmhainní leordhóthanacha a bheith acu ionas nach gcuirfidh siad ualach ar chóras cúnamh shóisialta an Bhallstáit óstaigh, agus ar árachas breoiteachta a bheith acu. Bíonn an ceart chun cónaithe ag mic léinn freisin agus acu sin a chuireann gairmoiliúint i gcrích, amhail mar a bhíonn (go hainneonach) ag daoine difhostaithe a chláraigh mar dhaoine difhostaithe.

Faigheann saoránaigh AE an ceart buanchónaithe sa Bhallstát óstach i ndiaidh tréimhse cúig bliana de chónaí dlíthiúil neamhbhriste.

Leis an treoir, tá nuachóiriú déanta ar **athaontú teaghlaigh** tríd an sainmhíniú ar 'bhall teaghlaigh' (a bhí teoranta roimhe seo do chéile, sliocthaigh faoi bhun 21 bliain d'aois nó leanaí cleithiúnacha, agus sinsir chleithiúnacha) a leathnú chun páirtnéirí cláraithe a chur san áireamh má bhreithnítear i reachtaíocht an Bhallstáit óstaigh go bhfuil páirtnéireacht chláraithe comhionann le pósadh. Gan beann ar a náisiúntacht, tá an ceart ag na daoine muinteartha sin cónaí sa tír chéanna leis an oibrí.

2. Fostaíocht

Le Rialachán 492/2011, leagtar síos rialacha maidir le fostaíocht, cóir chomhionann agus teaghlaigh oibrithe. Tá an ceart ag aon náisiúnach de Bhallstát fostaíocht a lorg i mBallstát eile i gcomhréir leis na rialacháin ábhartha is infheidhme maidir le hoibrithe náisiúnta. Níl cead ag na Ballstáit aon chleachtas idirdhealaitheacha a chur i bhfeidhm, amhail tairiscintí fostaíochta a theorannú do náisiúnaigh nó scileanna teanga a cheangal a théann thar a bhfuil réasúnta agus riachtanach don phost atá i gceist. Thairis sin, tá oibrí soghluaiste i dteideal an cúnamh céanna a fháil ón oifig náisiúnta fostaíochta agus a fhaigheann náisiúnaigh ón mBallstát óstach, agus, ina theannta sin, tá sé nó sí i dteideal fanacht sa tír óstach ar feadh tréimhse sách fada chun obair a chuardach, iarratas a dhéanamh ar phost agus a bheith earcaithe. Tá comhfheidhm leis an gceart sin maidir le gach oibrí ó Bhallstáit eile, má tá conarthaí buana acu, nó má tá siad fostaite mar oibrithe séasúracha nó trasteorann nó má tá seirbhísí á soláthar acu.

Níl feidhm ag na rialacha sin, áfach, maidir le hoibrithe ar postú, ar an ábhar nach bhfuil siad ag baint leas as a gcearta saorghluaiseachta: ina ionad sin, is fostóirí iad sin atá ag baint úsáid as a saoirse seirbhísí a sholáthar chun oibrithe a chur thar lear ar bhonn sealadach. Tá oibrithe ar postú á gcosaint leis an Treoir maidir le hOibrithe a Phostú (Treoir AE 2018/957 lena leasaítear Treoir 96/71 CE), ar treoir í lena ndéantar foráil do na rialacha céanna maidir le luach saothair a bhfuil feidhm acu maidir le hoibrithe áitiúla sa tír óstach, agus lena rialaítear an tréimhse a mbeidh feidhm ag dlí saothair na tíre óstaí ina diaidh ([2.1.13](#)).

Maidir le dálaí oibre agus fostaíochta ar chríoch an Bhallstáit óstaigh, tá na sochair shóisialta agus chánach chéanna agus an rochtain chéanna ar thithíocht ag náisiúnaigh agus atá ag oibrithe náisiúnta. Sa bhreis air sin, tá siad i dteideal cóir chomhionann a fháil maidir le feidhmiú cearta ceardchumainn.

Tá feidhm ag rialacha frith-idirdhealaithe maidir le leanaí oibrí soghluaiste freisin. Ba cheart do na Ballstáit na leanaí sin a spreagadh le freastal ar an oideachas agus ar an ngairmoiliúint chun a lánpháirtíú a éascú.

Ar deireadh, faoi Airteagal 35 den treoir, déantar an chumhacht a dheonú go sainráite do na Ballstáit, i gcás mí-úsáide nó calaoise, aon cheart a thugtar leis an treoir a tharraingt siar.

3. Cásdlí maidir le saorghluaiseacht oibrithe

Ó tugadh isteach saoránacht AE, tá beachtú déanta ag Cúirt Bhreithiúnais an Aontais Eorpaigh (Cúirt Bhreithiúnais na hEorpa) ar an léirmhíniú ar an treoir i réimse cásdlí maidir le saorghluaiseacht oibrithe. Déantar cásdlí sa réimse sin a chur i láthair i mbunachar sonraí tiománaithe ar líne de chuid an Choimisiúin.

Tá ceart cónaithe ag cuardaitheoirí poist ar feadh tréimhse níos mó ná sé mhí (Cúirt Bhreithiúnais an Aontais Eorpaigh, Cás C-292/89 Antonissen) gan aon choinníollacha a chomhlíonadh má leanann siad de bheith ag cuardach fostaíochta sa Bhallstát óstach agus má tá ‘seans dáiríre’ acu obair a fháil;

Baineann cásanna eile le rochtain ar shochair shóisialta. Rinne Cúirt Bhreithiúnais na hEorpa rochtain a leathnú chuig saoránaigh AE a bhfuil cónaí orthu i mBallstát eile (Cásanna C-184/99 Grzelczyk, C-224/98 D’Hoop). Bhí dianphlé á dhéanamh ar stádas cuardaitheoirí poist céaduaire, de bhrí nach bhfuil stádas oibrí acu cheana a fhéadfaidh siad a choinneáil. I gCásanna C-138/02 Collins agus C-22/08 Vatsouras, rinne Cúirt Bhreithiúnais na hEorpa a fhionnadh go raibh ceart rochtana comhionainne ag saoránaigh AE den sórt sin ar shochair airgeadais atá beartaithe chun rochtain ar an margadh saothair a éascú do chuardaitheoirí poist; dá réir sin, ní féidir a mheas gurb ionann sochar den sórt sin agus ‘cúnamh sóisialta’, a bhfuil rochtain air á heisiamh ag Treoir 2004/38/CE. D’fhéadfadh na Ballstáit, áfach, a éileamh go bhfuil fiornasc idir an cuardaitheoir poist agus margadh saothair an Bhallstáit atá i gceist.

B. Sriannta ar shaoirse gluaiseachta

Ceadaíonn an Conradh do Bhallstát diúltú ceart iontrála nó cónaithe a thabhairt do náisiúnach AE ar fhorais beartais phoiblí, slándáil phoiblí nó sláinte phoiblí. Ní mór go mbeadh bearta den sórt sin bunaithe ar iompar pearsanta an duine i dtrácht, agus ní mór gurb ionann an t-iompar pearsanta agus bagairt sách tromchúiseach

agus láithreach do leasanna bunúsacha an stáit. I ndáil leis sin, déantar foráil i dTreoir 2004/38/CE do shraith ráthaíochtaí nós imeachta.

Faoi Airteagal 45(4) CFAE, níl feidhm ag saorghluaiseacht oibrithe maidir le fostaíocht san earnáil phoiblí, cé go bhfuil an maolú seo léirmhínte ag Cúirt Bhreithiúnais na hEorpa ar bhealach an-sriantach, rud a fhágann nach féidir ach na poist sin lena mbaineann údarás poiblí a fheidhmiú agus freagracht maidir le cosaint leasa ginearálta an stáit i dtrácht (amhail a shlándáil inmheánach nó a shlándáil sheachtrach) a shrianadh dá náisiúnaigh féin.

Le linn idirthréimhse i ndiaidh aontachas Ballstáit nua, féadfar coinníollacha áirithe a fheidhmiú a chuireann srian le saorghluaiseacht oibrithe ó, chuig agus idir na Ballstáit sin. Tá idirthréimhsí ann do Chrótaigh faoi láthair, idirthréimhsí nach mór a chur i leataobh faoi lúil 2020 ar a dhéanaí.

C. Bearta chun tacú le saoirse gluaiseachta

Tá iarrachtaí suntasacha déanta ag AE timpeallacht fhabhrach do shoghluaisteacht lucht saothair a chruthú. Áirítear leo sin:

- Athchóiriú ar an gcóras maidir le haitheantas do chálíochtaí gairmiúla a cuireadh i gcrích i mBallstáit eile AE, chun an nós imeachta a chomhchuíbhíú agus a éascú. Áirítear air sin aitheantas a thabhairt go huathoibríoch do roinnt gairmeacha san earnáil sláinte agus d'aitirí (Treoir 2013/55/AE lena leasaítear Treoir 2005/36/CE [2.1.6](#));
- Cárta Gairmí Eorpach a eisiúint in 2016 chun nós imeachta maidir le haitheantas leictreonach do ghairmeacha rialáilte roghnaithe a thástáil;
- Scéimeanna slándála sóisialta a chomhordú, lena n-áirítear inaistritheacht na cosanta sóisialta, a bhuí le Rialachán (CE) Uimh. 883/2004 agus le Rialachán cur chun feidhme (CE) Uimh. 987/2009, atá á athbhreithniú faoi láthair ([2.3.4](#));
- Cárta Eorpach um Árachas Sláinte (2004) mar chruthúnas ar árachas i gcomhréir le Rialachán Uimh. 883/2004, agus Treoir maidir le cúram sláinte trasteorann (Treoir 2011/24/AE). Tá gníomhaíocht bhreise amháin, atá beartaithe d'earrach 2018, ar feitheamh: togra ón gCoimisiún chun Uimhir Shlándála Sóisialta na hEorpa a bhunú chun éascú a dhéanamh ar nósanna imeachta riaracháin do shaoránaigh agus chun a stádas árachais slándála sóisialta a fhíorú;
- Feabhsúcháin maidir le fáil agus caomhnú cearta pinsin fhorlíontaigh (Treoir 2014/50/AE);
- An oibleagáid chun a áirithiú gurb ann do nósanna imeachta breithiúnacha chun sásamh a sholáthar d'oibrithe a ndéanfar idirdhealú ina n-aghaidh agus chun comhlachtaí a ainmniú a chuirfidh cóir chomhionann chun cinn agus a dhéanfaidh faireachán uirthi (Treoir 2014/54/AE).

In earrach 2019, tiocfaidh an rialachán i bhfeidhm lena mbunófar Gníomhaireacht Eorpach nua, An tÚdarás Eorpach Saothair. Is é príomhchuspóir na gníomhaireachta sin ná a áirithiú go gcuirfeadh dlí an Aontais i bhfeidhm ar bhealach níos fearr i ndáil le hoibrithe ar postú, agus go ndéanfar seirbhísí tacaíochta a sholáthar d'oibrithe soghluaiste agus d'fhostóirí (EURES). Trí shuíomh gréasáin aonair maidir

le saorghluaiseacht, cuireann sí folúntais ar fáil agus soláthraíonn sí faisnéis maidir le dálaí maireachtála agus oibre i dtíortha AE, chomh maith le faisnéis faoi chearta agus oibleagáidí d'oibrithe, d'fhostóirí agus d'údaráis riaracháin náisiúnta. Thairis sin, tacaíonn sí le comhordú idir na Ballstáit maidir le forfheidhmiú trasteorann, lena n-áirítear cigireachtaí agus idirghabháil chomhpháirteach chun díospóidí trasteorann a réiteach. Ina theannta sin, tacaíonn sí le comhordú córas slándála sóisialta agus le comhar idir na Ballstáit chun dul i ngleic le hobair neamhdhearbhaithe. Dá bhrí sin, rannchuidíonn sí le soghluaisteacht chothrom lucht saothair mar chuid den Cholún Sóisialta.

Déanann an ghníomhaireacht tionscnaimh éagsúla atá ábhartha maidir le soghluaisteacht lucht saothair a chomhthathú nó a ionsú, go háirithe EURES (Seirbhísí Eorpacha Fostaíochta), ar líonra comhair é arna bhunú ag an gCoimisiún in 1993 chun na hoibleagáidí dá bhforáiltear sa Chonradh a chomhlíonadh a chomhthathú chun tacú le saorghluaiseacht oibrithe (Airteagal 46 CFAE). Baineann an líonra sin leis an gCoimisiún, leis na seirbhísí fostaíochta poiblí i mBallstáit AE agus LEE agus san Eilvéis, agus le heagraíochtaí comhpháirtíochta eile (2.3.3). Trí Rialachán (AE) 2016/589 (lena leasaítear Rialachán (AE) Uimh. 492/2011), cuirfidh EURES feabhas ar uirlisí féinseirbhíse ar a ardán digiteach sa chaoi gur féidir cuardaitheoirí poist a mheaitseáil go huathoibríoch le folúntais. Tá sé d'oibleagáid ar na Ballstáit faisnéis a aistriú maidir leis na folúntais uile ar thairseach soghluaisteachta post na hEorpa, ar thairseach é a bheidh á óstáil ag an Údarás Eorpach Saothair i gcomhar leis an Tairseach Aonair Dhigiteach. Is é Ciste Sóisialta na hEorpa a chuireann cistiú ar fáil do EURES.

RÓL PHARLAIMINT NA HEORPA

Chuir Parlaimint na hEorpa i bhfáth i gcónaí gur cheart do AE agus dá Bhallstáit a n-iarrachtaí a chomhordú chun saorghluaiseacht oibrithe a chur chun cinn.

Sa rún uaithi an 16 Eanáir 2014 maidir leis an gceart bunúsach saorghluaiseachta in AE, mheabhraigh an Parlaimint nach féidir ceangal a dhéanamh idir an ceart saorghluaiseachta chun críocha oibre agus mí-úsáid na gcóras slándála sóisialta agus d'iarr sí ar na Ballstáit staonadh ó aon ghníomhaíochtaí a bhféadfadh tionchar a bheith acu ar an gceart chun saorghluaiseachta.

Thacaigh an Parlaimint le bunú Údaráis Eorpaigh Saothair (ina tuarascáil an 20 Samhain 2018). D'éiligh sí go gcruthófaí tairseach aonair do shaorghluaiseacht, chomh maith leis an bhféidearthacht go ndéanadh an ELA cigireachtaí comhpháirteacha ar a thionscnamh féin. Thairis sin, chuir sí comhar maidir le hobair neamhdhearbhaithe lena príomhchúraimí, agus, sa chaoi sin, d'áirithigh sí go leanfadh an tArdán Eorpach maidir le dul i ngleic le hobair neamhdhearbhaithe (a bunaíodh in 2016 le tacaíocht láidir ó Parlaimint na hEorpa) ina cuid) dá chuid gníomhaíochtaí.

Susanne Kraatz
05/2019

